

UTEKONTAKTEN

MANDAT OG GRUNNSYN

BLI SETT HØRT OG RESPEKTERT

HISTORIKK

Utekontakten i Bodø kommune er en sosialfaglig tjeneste som ble opprettet så tidlig som i 1973. Tjenesten ble etablert på bakgrunn av bekymring for byens ungdomsmiljø. Selv om ungdomsuttrykkene kan endre seg over tid, er det likevel en varig tendens at utsatt ungdom trekker seg ut av de etablerte rammene, for eksempel skole og organiserte fritidsaktiviteter. Oppsøkende arbeid er en viktig faktor for å motvirke en slik marginaliseringsprosess.

Pr. 2021 er Utekontakten organisert i Barne- og familieenheten i Oppvekst- og kulturavdelingen.

OVERORDNET MÅL

Utekontakten skal bidra til og delta aktivt i arbeidet med å sikre at Bodø kommune skal være en god kommune å vokse opp i for alle barn og unge, jfr. «Sammen om en god oppvekst» 2018-2030 Kommunedelplan for Oppvekst- og kulturavdelingen.

HOVEDMÅL

Utekontakten skal i et kriminalitets- og rusforebyggende perspektiv være et lavtersktilbud som forebygger problemutvikling blant risikoutsatte barn og unge, samt bidrar til å sikre deres muligheter og valg i samsvar med deres egen livssituasjon og sosiale miljø.

MÅLGRUPPE

Barn og unge i alderen 13-18 år og med spesielt fokus på:

- unge som står i fare for å utvikle problemer av en slik art at deres sosiale og psykiske helse trues
- unge med problemer som ikke har kontakt med det ordinære hjelpeapparatet
- unge som har kontakt med det ordinære hjelpeapparatet, men som trenger Utekontaktens innsats som et supplement til den hjelpen de allerede mottar (NOU 1980: 37, s.15)

Utekontakten har også fokus på gode overganger til eksisterende tjenester i kommunen for de ungdommene som har behov for oppfølging etter fylte 18 år.

Utekontakten skal forebygge utfordringer knyttet til rus og kriminalitet.

JURIDISK RAMMEVERK OG FORMÅLSBESTEMMELSER

Forvaltning, personopplysninger, melde- og avvergingsplikt.

Utekontakten er en kommunal tjeneste, og rammes derfor inn av en rekke lover, regler og standarder for tjenesteutøvelse. Vi vil her nevne de mest sentrale.

Virksomheten reguleres først og fremst av **Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker**. De ansatte er offentlige tjenestemenn og må forholde seg til generelle regler om habilitet, saksbehandling og taushetsplikt. § 13 om taushetsplikt er av særlig betydning for tillitsforholdet mellom Utekontakten og tjenestens brukere:

«Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om(...).»

Det stilles også krav om at personopplysninger skal behandles riktig i **Lov om behandling av personopplysninger**. Vi viser her Bodø kommunes personvernerklæring.

Barnevernlovens § 6-4 om offentlig ansattes opplysningsplikt til barneverntjenesten, og den allmenne avvergingsplikten ved vold og overgrep i **Straffelovens § 196** er vesentlige for utøvelsen av arbeidet ved Utekontakten.

Formålsbestemmelser.

Det må også vises til noen formålsbestemmelser i ulike lovverk, som begrunner kommunens valg om bl.a. Utekontakten som del av tjenestetilbudet.

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m:

§ 3-1 Kommunens overordnede ansvar for helse- og omsorgstjenester, 2.ledd: *«Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatte funksjonsevne.»*

§ 3-3 Helsefremmende og forebyggende arbeid: *«Kommunen skal ved ytelse ved helse- og omsorgstjenester fremme helse og søke å forebygge sykdom, skade og sosiale problemer. Dette skal blant annet skje ved opplysning, råd og veiledning.»*

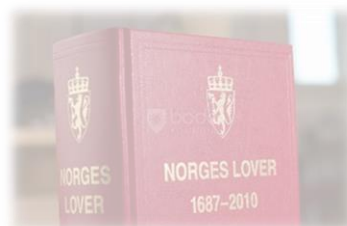
Lov om folkehelsearbeid:

§ 7 Folkehelse tiltak: *«Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.»*

Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom.»

Lov om barneverntjenester:

§3-1 *«Kommunen skal følge nøye med i de forhold barn lever under, og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.»*

MANDAT

- Utekontakten skal drive universelt forebyggende arbeid rettet mot ungdomsbefolkningen generelt. Deltakelse i systemarbeid vil utgjøre hoveddelen av denne innsatsen.
- Utekontakten skal drive selektivt forebyggende arbeid i form av oppsøkende virksomhet og kontaktetablering rettet mot konkrete grupper av unge i risiko.
- Utekontakten skal drive indikativt forebyggende arbeid i form av samtaler, råd og veiledning overfor enkeltungdom ungdom som trenger oppfølging over tid.
- Utekontakten skal dokumentere og formidle kunnskap og viten om ulike ungdomsmiljøer til andre ansvarsnivåer i kommunen som administrasjon og politikere.

METODER

Oppsøkende virksomhet har tradisjonelt vært en av Utekontaktens grunnleggende metoder. Oppsøkende virksomhet kjennetegnes ved at hjelperen aktivt oppholder seg på målgruppens arenaer, for observasjon og/ eller aktivt deltakende kontaktetablering. Systematisk oppsøkende feltarbeid er en spesifikk arbeidsmetode utviklet av og for Utekontaktene. Dette innebærer at feltarbeiderne i Utekontakten oppsøker et miljø eller en gatearena jevnlig og over tid for å danne seg et bredest mulig bilde av virksomheten der. Samtidig vektlegges kontaktetablering og alliansebygging.

«Utekontaktene oppsøker miljøer der unge i risikogrupper oppholder seg, og slik oppsøkende virksomhet kan være av stor betydning. Eksempelvis er oppsøkende team i posisjon til å identifisere unge som er i risiko for å utvikle rusproblemer, og til å hjelpe unge med å knytte kontakt med hjelpeapparatet. Utekontakter kan tjene som viktige brobyggere mellom hjelpetjenestene og unge med mistillit til «systemet». Oppsøkende tjenester kan også bidra til å samle og formidle kunnskap om risikomiljøer, hvilket igjen kan gi grunnlag for å forebygge og intervensere på bedre måter.» NOU 2019:26 s. 97. (Rusreform-fra straff til hjelp)

Utekontakten oppfattes å være i en unik posisjon til å etablere kontakt og bygge relasjoner til utsatt hjelpetrengende ungdom, som ikke nåes av andre.

Andre metoder Utekontakten hovedsakelig benytter seg av: samtalen, tverrfaglig samarbeid, individuell oppfølging/ veiledning, nettverksarbeid, aktiviteter, sosiale media, prosjektarbeid, opplysningsarbeid og gruppearbeid.

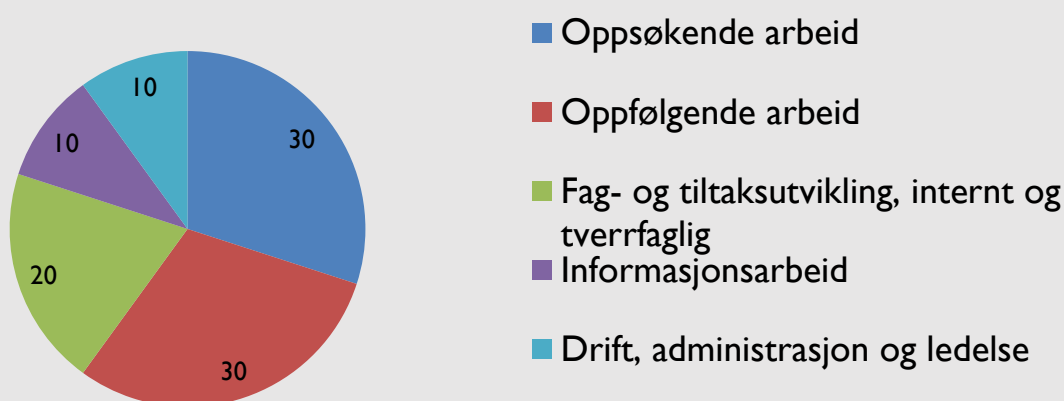
RAMMER

For at Utekontakten i Bodø skal ha mulighet til å nå sine uttalte målsettinger, må det ligge en del rammeforutsetninger til stede. Følgende områder vurderes som viktige i denne sammenheng: økonomi, antall ansatte, ansattes kompetanse, faglige rammer, hensiktsmessige lokaler, interne og offentlige planverk, lovverk og interne rutiner.

Utekontaktens arbeid skal være i samsvar med kommunale planer som griper inn i Utekontaktens virksomhet. Med utgangspunkt i hovedmålsettingen, skal det fastsettes arbeidsmål og fokus i en vedtatt ettårig virksomhetsplan/ aktivitetsplan. Dette skal være gjort innen utgangen av januar hvert år og godkjennes av fagkoordinator og leder.

Spennet i driften ved Utekontakten må balansere mellom kjerneoppgaver (oppsøkende og oppfølgende arbeid), og innsats på øvrige områder. Når tjenesten er i kapasitetsmessig balanse, vil innsatsen fordele seg på følgende vis:

Drift/ innsatsområder ved Utekontakten

I oppsøkende sammenheng skal det jobbes ut fra følgende rammer:

- Tradisjonelt feltarbeid.
- På oppfordring fra kommunens ledelse og SLT-nettverk. Eksempler kan være spesifikke uregulerte/ uformelle arenaer eller situasjoner hvor det oppstår problemer knyttet til ungdom. Formålet vil være å kartlegge omfang av problem, eller fange opp enkeltindivider. Resultatet av innsatsen skal meldes tilbake til kommuneledelse/ SLT.
- Feltprosjekt. Utekontakten gjennomfører tidsbegrenset og spesifikk kartlegging av lokale tendenser/ utfordringer i ungdomspopulasjonen. Det utformes en skriftlig rapport som oppsummerer resultatet av kartleggingen. Feltprosjekt gjøres med grunnlag i Utekontaktens egne observasjoner, eller på oppfordring av andre.

I oppfølgende arbeid legges følgende faglige rammer til grunn:

- Ungdom i alder 13-18 år.
- Kartlegging av ungdommens behov.
- Tidsavgrenset individuell oppfølging etter coaching-modellen.
- Veiledning til ungdom ut fra ungdommens mål og uttalte behov.
- Veiledning til foresatte på lavterskel-nivå.

Fag- og tiltaksutvikling, internt og tverrfaglig skal være knyttet til rus- og kriminalitets-forebyggende tiltak forankret i lokale og nasjonale føringer:

- Lokalt SLT arbeid
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan
- Aktuelle NOU-er
- Virksomhetsplan og øvrig planverk.

Utekontakten skal bidra med spisskompetanse i utforming av tiltak, og skal selv også ta initiativ til tiltak dersom kartlegginger viser behovet for det.

Med **informasjonsarbeid** menes muntlige, skriftlige og digitale bidrag til fagsamlinger, media, utdanningsinstitusjoner, frivilligheten eller andre arenaer som har behov for den kunnskap om ungdom som Utekontakten besitter.

Drift, administrasjon og ledelse av Utekontakten vil avhenge av den organisering, lokalisering, bemanning og øvrige rammevilkår som Utekontakten har.

UTEKONTAKTENS GRUNNSYN

Hovedelementet i Utekontaktens grunnsyn er et positivt syn på ungdom: Det å være ung innebærer muligheten til positive valg og utvikling. Det er viktig å møte ungdom der de er, og påvirke dem til et helse- og livsfremmende mønster som gir grunnlag for god livskvalitet. Ungdom trenger å bli sett, hørt og respektert som et helt menneske, og ikke som bærer av et problem.

Videre jobbes det ut fra en rekke etiske prinsipper, hvor den faglige forståelse skal ligge til grunn. I boka *Utejinne* (Erdal 2006) beskrives fire grunnleggende verdimeslige rammer for oppsøkende sosialt arbeid: «**Anerkjennelse** av ungdom og deres ulike livsprosjekter. **Tillit** som en helt avgjørende faktor for å komme i kontakt med ungdommer. **Frivillighet** som prinsipp for kontakten. Og sist - men ikke minst - **myndiggjøring** som overordnet mål for kontakten med ungdom» (ibid. s.106).

«Oppsøkende sosialt arbeid overfor ungdom bygger på en positiv og optimistisk tilnærming til enkeltpersoner og grupper som av ulike grunner står i fare for å falle utenfor et større sosialt fellesskap. Ved tidlig intervensjon forsøker oppsøkerne å bygge allianser med ungdom i risikosoner og å samarbeide for at de skal ønske seg tilbake til et større fellesskap, men også at fellesskapet skal ønske å inkludere ungdommene. Dette innebærer at gamle relasjoner skal pleies, noen må repareres, og ofte må nye bygges» (ibid. s. 98).

I heftet *Å arbeide i Utekontakt*, beskrives oppsøkerrollen slik: «Det er den langsiktige, møysommelige innarbeidelse i et ungdomsmiljø som gir resultater. Bare voksne fagfolk som er i utemiljøene over tid, har muligheter for å komme i en påvirkningsforbindelse til de unge. Fornuftige voksne, trent til å lytte dypt bakom ungdoms sterke språk, voksne som kan vise sympati, emosjonalitet og menneskelig varme. Voksne som kan gi nødvendig nærhet og nødvendig avstand når situasjonen krever det» (Klyve og Storbækken 2002, s. 8). Ungdom har rett til å bli møtt med respekt og toleranse. Det innebærer at feltarbeideren ikke dømmer, sanksjonerer eller kontrollerer, men ivaretar de opplysninger han/ hun får med taktfullhet.

For å få til endringer er det viktig at ungdom er motivert og bærer et ønske i seg om endring. Samtidig kan Utekontakten være med på å motivere og skape tillit, slik at ungdom på sikt kan ta kontakt for å få hjelp. Utekontakten søker å hjelpe ungdommen til å finne ressurser hos seg selv eller i nettverket, slik at den enkelte kan ta mest mulig ansvar for egen livssituasjon. Brukermedvirkning og myndiggjøring, tilgjengelighet og lav terskel er på denne måten sentrale verdier i kontakten med de unge.

AKTUELL LITTERATUR OG DOMUMENTASJON

- Erdal, Børge (red.) (2006) *Utejinne - oppsøkende sosialt arbeid med ungdom*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- NOU 2019:26 Rusreform - fra straff til hjelp
- Lov om barnevernstjenester.
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m
- Lov om folkehelsearbeid.
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker.
- Lov om behandling av personopplysninger
- NOU 1980:37 Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid. Oslo: Universitetsforlaget.
- «Sammen om en god oppvekst» 2018-2030 Kommunedelplan for Oppvekst- og kulturavdelingen..
- Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse: «Sammen om psykisk helse» 2003.
- Storbækken, Solveig og Arne Klyve (2002) *Å arbeide i utekontakt – om oppsøkerrollen og samarbeid*. Oslo: Sosial- og helsedirektoratet.
- Røise, Petra og Börjesson, Mia (2017) *Ungdomscoaching*. Bergen: Fagbokforlaget
- NIBR- Rapport 2008:2 «Møter med ungdommer i velferdsstatens frontlinje» Henningsen, Gotaas, Feiring